

اسلام دنیایی

(۱۹۱۳)

عدد	۳۳۱	ربیع الآخر	۶	سنه
۱	۳۲۹	مارث	۴	جمعه ایرتسی

اجتماعیات

مدنیت دنیای ترقی ایتمش ایکن اسلامیت عالمی نیچون ایندی؟ (*)

مدنیت دنیایله اسلامیت عالمی آره-سندنه شو کون غایت بی-یوک تغوت وارددر . بری ، بوندن سوکره عیج بز وقت اینمک عزمیه-ریاست ، سیاست ، حاکمیت کر-سیارنده منمکن اولمش ، بر یوزنده اولان بتون خزینهلره استیلا ایدوب بتون قوتی یالکیز کندی الله آتش . دیکری ایسه حیات سیاسی-دن تمامیه محروم قالمش ؛ کندی ایشلرینی کندی باشنه اداره ایتمکدن عاجز اولمش ؛ اوز خانه-سندنه ، اوز ملکده اوز اختیاریه نصرف حقوقیرندن منع قیلنمش ؛ محجور کبی مر یرده دیکرک تحت اداره-سندنه قالمش .

کون کبی معلوم شو دهشتلی تفاوتک البته بر سبی وارددر . اسباب فرعیسی مر نه قدر متعذر اولا بیاور-ساده ، اصل سبب مر حلد البته بردر ، ایکن او -سبی آجیق -صورتده کوسترمک کوچدر ، غایت آغردر . عمومیتله ، تاریخی واقعه-لرک ، اجتماعی حالارک حقیقی سیارینی طوغری تعیین ایتمک مشکلدر . مدنیت دنیای اجپاد ایندی ، علوم معارف قوتیه طبیعی ده بتون ملتاری ده کندبسنه -تخیریله-دی . اسلامیت عالمی ایسه او اشد عطاات ده غنات ده

(*) موسی جاره افندیک خلق نظریه برنیجه

مسئله نام ائزدن : صیفه — ۲۳
موسی افندی حضرتی ، روسیه-ده کی علمای اسلامیه دن اولوب غایت معروف و محترم بر ذات در . شمدی به قدر تألیف ایندی کی قبیل کت-البری رساله مزده اعلان اولانه جقدر .

قالدی . بوکا کوره ، مدنیت دنیای ترقی ایتمش ایکن اسلامیت عالمی ایندی .
بومیدر اصل سبب ؟
اصل سبب شو ایسه برینک اجتهادبسنه ، دیکرینک عطائنه سبب نه در ؟
علوم ، معارف نوری مدنیت دنیای-سندنه سکنزنجی عصر اخیرلرنده باشلاندی . او وقت باشلانمش معارف نوری او قدر عصرلر امتدادنده نیچون قوتلر قالدی ؟
باشلانمجه نیچون هر دفعه سونه کادی ؟ ۱۶نجی عصر ابتدالرینه قدر معارف نیچون جان آلامادی ؟
ترقیات اثرلری نیچون عمریت کسب ایده-مدی ؟
۱۶نجی عصر ابتدالرنده آلمانیه باشلانمش (رهفورماسیون) (اصلاحات) برکه-سندنه مدنیت دنیای-نک عقلی ، فکری قیود روحانی-دن ، روحانیار النده ایرلکدن آزاد اولدی ، علوم ، معارف کنیش نفس آلابیلدی .
اوافق مسئلهلره باشلانمش رهفورماسیون قیسه مدنیه بیوک قوت کسب ایدوب ، مدنیت دنیایه مکتهبار ، اهمیتلی برکنلر احسان ایندی : انسان کنیدیک انسانیتنه ، عقل کنیدیک ریاستنه استقلالنه ، حریتنه ، نفوذنه نائل اولدی . بوندن صوک عالم وجودک ، نهانی یوق فضا-سندنه انسانک عقلی سرعتله حرکت ایدوب ، طبیعتک بتون خزینهلرینی ، بتون سرلرینی کشف ایتمیه باشلادی . قاتولیکرک قانول الیرندن انسانک قوه ادراکیلری ، قوه علمیهلری قورتلدی . انسان

اولسه كرك ، فيلسوف اسلام اعما ابو العلام
حضرتلری « اللزومیات » ده
رقوا و رقدنا فاعتلوا فی هوبنا
و تلك المراقی غیر هدی المراقده
دیمش .

یعنی : ترقی ایندیلر ، اما بز او بودق . بزم
تدنی من سایه سنده بیودیلر . او ترقیات بوللری
شو غفلت یاناقلرندن البته باشقه ایدی .

عقل طوتقون اولوب تفکردن ، محاکمه دن
محروم قیلنور ایسه ، فعالیت عصبیینه ده سکنه
عارض اولوب انسان عطالت بلیه سینه مبتلا اولور
ایسه ، او وقت ائک ضعیف سبب بیلر انسان
اوزربنه دهشتلی تأثیرینی اجرا ایده بیلور .

بونک ایچون اولسه كرك ، درویشلر طرفندن
نشر ایدیلن سقیم تکیه فکرلری ، دنیا حیاته
دائما لغت او قویان منبر و عطلری ، راحت ،
سعادت یوقلقد آرار زاهد نظرلری ، هر شیده
شیطان اثرینی کورد صوفی فلسفه لری ، اهل
اسلامک طوتقونلقد معذب عقللرینه ، قابیلرینه
تأثیر ایده بیلدی .

بوکا کوره ، عالم اسلام هم عقلا ، هم بدنا
عطالتده قالدی . بوکا کوره مدنیت دنیاسی ترقی
ایتمش ایکن ، اسلامیت عالمی ایندی . بوکا کوره
مدنیت دنیا سیه اسلامیت عالمی آره سنده بیوک
تفاوت وجوده کلدی . بوکا کوره بری ریاست
شرفه بندی ، دیکری اسارت ذلته ایندی .
شو مسئله ده بنم نظرم بودر . اسلامیتک
سیاسی و ادبی تاریخلرینی مطالعه سایه سنده شو
نظر بنم قلبه تاقین قبلنمش ایدی . شو کونکی
احوالک سایلرندن ، جاده لرندن بحث ایدن

هم علم هم عمل بوللرنده نشاطه حرکت ایتمکه
باشلادی ، کنیه دیوارلری ایچنده ، بالارک
الرنده عقل محبوس ایکن ممکن اولیان ترقیات
اثری ، صوک عصرلرده بوکا کوره آسانقله
حاصل اولدی .

کنیه تسلطدن عقلک نجاتی برکه سنده
مدنیت دنیاسی ترقی ایندی .

او وقت اسلام مدرسه لری کتب کلامیه
حاشیه لرینی مطالعه ایتمکه مشغول ایدی ، اسلام
قلملری متون شروح حواشی یازمق هوسیه
مبتلا و مغرور ایدی . او وقت عالم اسلامیتده
اهل اسلامک عقلی ، فکری مقلد فقیه لک ،
مغرور متکملرک الرنده طوتقون ایدی . بتون
دماغی استیلا ایتمش سکنه تأثیریه اولسه كرك ،
عالم اسلامیت جانمیز ، حرکت سز قالدی ، ایندی
بیوک ره فورماتور (مجدد) مارتن لوتهرک
او تاریخی کونلری ، دولت عثمانیه سلطانلرینک
اک بیوکی اولان سلطان سلیمان قانونی کونلرینه
مصادف ایدی . یعنی او وقت نصرانیت دولتلری ،
اسلامیت دولته نسبتله ضعیف ایدی . لکن
مارتن لوتهرکی بیوک مجددک برکه سیه نصرانیت
عالمی ترقیات بولنه بوز طوتدی ، اما ابن کمال ،
ابو السعود کی کلامیون شیخ الاسلاملرک برکه سیه
اسلامیت عالمی تدنی اینشلیرینه ایندیلدی . یعنی
عقلک آزادلغی ايله مدنیت دنیاسی ترقی ایندی ،
عقلک طوتقونلغی یوزندن اسلامیت عالمی تدنی
ایندی .

کله جک ده اوله جق شو دهشتلی حقیقت
تاریخچیدن نبوت لسانیه کویا انذار ایتمک بولیه

برائقی، عقلک نفوذنی چیکه مک، علوم و معارفه دشمن کوزیلہ باقی، اربابہ انت اوقری آتیق، حریت یوزینه کفر لکمی - ورمک کی احوال و خصوصیات اسلامیتک روح عاویسی ایلہ هیچ بر صورتہ قابل تألیف دکلدز.

کلامیون دین نامیلہ اوکی شیاری اسلامیت عالمہ قبول ابتریدیلر. دین نامیلہ تاقین قلمش او بیلر، دماغلرہ قلبلرہ کولک صالیدی و بناء عایہ اهل اسلامک عقلی، اداره سی، بلکه بشون قوم سی طوتقون قالدی، ایشتہ بو طوتقوناق درکہ بوتون بلیلرک، بوتون فلا کتیرک سبب احاسی ایدی.

ایشتہ سلامت یوللرینه سلوکک برنجی چارہ سی عقلی آزاد ایمک، طوتقوناق دن قورتلارمق در، عقل، ارادہ نجات یولہ نیجه، دیگر چارہ لرک هپسی فائده سز، نتیجه سز قالور.

بونک ایچون بن، عقل ده، فهم ده حریت مسلککنه سلوک ایتدم، مذهب تابعاری طرفندن التزام صورتیلہ اعتبار اولنان حدودلری انکار ایدر اولدم. خیلی مسئله لرده مذهب اربابنه جساتلہ مخالفت ایتدم. لکن بو، اولکی بیوکاری، تحطکه، مؤاخذه دعواسیلہ دکل ده بلکه عقلک فکرک حریتی اسلامیتک اتساعی و علوی حقده اعتقاد می کوسترمک ملاحظه سیلہ در...

ادیبارک اثرلرینی ده مطالعه ایتمکله بنم اونظرم تا کید قالدی.

کوکلمده قونلنمش شو اعتقادک سواقیلہ، طوعاً یا کرهاً بن حرکت ایدر اولیم. نیازمش ایسم، نه سولیه مش ایسم، عپسی شو اعتقادک ارشادی ایلہ ایدی. هر بر - وزمین، هر بر - طرمدن بالکز بر مقصودم وار ایدی: عقلی، فکری اسارتدن آزاد ایمک، مذاهب طرفندن کوس - ترمش حدودلری عدم ایلہ مک، مذهب طرفندن باغلانمش قیودلری تمامیلہ قیرمق، اختیارمزی، ارادہ مزی ضعیفلکدن چیقارمق. یعنی عقلمزه حریت، ارادہ مزه قوت ویرمک. بنم مقصودم بالکز شو ایدی. زیرا بوتون عالم اسلامیتی استیلا ایدن احوالک الک بیوک سبی، عقلک محبوسلیکی، اسیرلیکی، اختیارک ضعیفلکی ایدی.

اسلامیتک حقاقتہ، علویتنه، قدسیتنه سماویلدکنه علی یقین ایمان ایدرم. بوکا کوره، اوفاقی مذهب لرک دار دائره لرده اسلامیت کی مقدس بر دینک تعلیماری هیچ بر صورتلہ محدود اولاماز، اویله دار دائره لرده محدود اولیق اسلامیت حقده البته شو جهته ده مذاهب حدودلرینی بن البت انکار ایدرم.

اسلامیت نظرندہ عقل محدود دکل ایدی، مطلق ایدی، الک بیوک حجت الہیه اولیق اوزره معتبر ایدی. اسلام حکومتلری نظرندہ عقلک فکرک حریتی حقوق ابتدائیه دن، حقوق طبیعیہ دن ایدی. مذهب لردن برینی التزام خصوصیه ده سلف عصرندہ بوق ایدی. عقلی